

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
v/Arbeidsmiljø- og sikkerhetsavdelingen
Postboks 8019 Dep
0030 OSLO

ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET

MOTTATT

13 OKT 2009

Vår ref.
09/933-2-AKL

Deres ref.

Dato:
08.10.2009

HØRING - FORSLAG TIL NY LOV OM ARBEIDSTVISTER

Vi viser til høringsbrev av 17. april 2009 vedrørende utkast til ny lov om arbeidstvister.

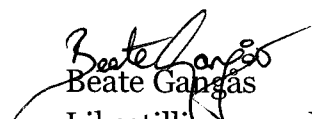
Likestillings- og diskrimineringsombudet støtter forslaget om at loven skal benytte kjønnsnøytrale begreper, som for eksempel Riksmekler.

Når det gjelder forslaget om adgang til å opptre som partshjelp for Arbeidsretten, jf høringsbrevet punkt 3.3.2 og lovutkastet § 49, vil ombudet innledningsvis bemerke at det er antatt at ombudet har slik adgang etter tvisteloven § 15-7 i dag. Ombudet viser til brev fra Justisdepartementets Lovavdeling til Barne- og likestillingsdepartementet av 12. april 2007 punkt 3.4, hvor Lovavdelingen legger til grunn at det prinsipielt sett ikke er utelukket at ombudet kan tre inn som partshjelp i saker for Arbeidsretten såfremt saken faller innenfor ombudets formål og virkefelt. En slik adgang er derfor ikke foreslått av Likelønnskommisjonen i NOU 2008:6 punkt 14.3.2, som departementet viser til. Brevet fra Justisdepartementets lovavdeling følger vedlagt.

Ombudet viser dessuten til at tariffavtaler utgjør en betydelig del av reguleringen av arbeidslivet. Arbeidslivet er en svært viktig arena når det gjelder å fremme likestilling og hindre diskriminering. Selv om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda ikke håndhever tariffavtaler, kan ombudet og nemnda gi en begrunnet uttalelse om hvorvidt en tariffavtale eller bestemmelse i tariffavtale er i strid med diskrimineringslovgivningen, jf. diskrimineringsombudsloven § 10. Dette innebærer at også saker for Arbeidsretten vil kunne falle innenfor ombudets formål og virkefelt, og ombudet vil derfor kunne ha en prejudikatinteresse.

På denne bakgrunn mener ombudet det bør begrunnes godt dersom ombudets adgang til å tre inn som partshjelp i saker for Arbeidsretten skal være prinsipielt avskåret.

Med vennlig hilsen

Beate Gangås
Likestillings- og diskrimineringsombud

Elisabeth Lier Haugseth
avdelingsleder

Vedlegg: Brev fra Justisdepartementets Lovavdeling til Barne- og likestillingsdepartementet av 12. april 2007

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Lovavdelingen

Barne- og likestillingsdepartementet
Samlivs- og likestillingsavdelingen
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

BARNE-OG LIKESTILLINGSDEP.
Arkivkode: 365-00
Dato: 16/4-07
Saksnr.: 2007/01435 -001

Deres ref.

Vår ref.
200507667 ES KOT/mk

Dato
12.04.2007

Likestillings- og diskrimineringsombudets adgang til partshjelp etter tvisteloven

1. INNLEDNING

Vi viser til brev 31. oktober 2005 hvor det anmodes om en vurdering av enkelte nærmere spesifiserte problemstillinger knyttet til Likestillings- og diskrimineringsombudets adgang til hjelpeintervensjon/partshjelp. Vi beklager at henvendelsen ikke er besvart før nå, og viser til orienteringer om dette.

Bakgrunnen for saken er at det fra 1. januar 2006 er opprettet et nytt Likestillings- og diskrimineringsombud (heretter også ombudet), jf. lov 10. juni 2005 nr. 40 om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda (diskrimineringsombudsloven). Regjeringen har bedt om at man utreder muligheten for at ombudet kan opptre som hjelpeintervenient/partshjelp, jf. brevet 31. oktober 2005.

Tvistemålsloven § 75, jf. §§ 76–79, regulerer adgangen til hjelpeintervensjon. På nærmere bestemte vilkår kan en tredjeperson som har rettslig interesse i at en av partene vinner saken, tre inn i saken som hjelpeintervenient til støtte for denne parten. Tvistemålsloven sonderer mellom ordinære og sterke hjelpeintervenienter. Disse er berørt i ulik grad av søksmålet og har også ulike prosessuelle rettigheter som hjelpeintervenient. Generelt gjelder at hjelpeintervenienten formelt sett ikke anses som part, men opptrer i saken og utøver visse rettigheter mer eller mindre på linje med en part.

I **tvisteloven** 17. juni 2005 nr. 90 (tvl.) er ikke ordningen med sterk hjelpeintervensjon videreført, se Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) side 243. Utover dette er gjeldende rett i hovedsak videreført i tvl. § 15-7 under betegnelsen partshjelp. I tillegg gir tvl. § 15-7 første ledd bokstav b en videre adgang for organisasjoner og visse offentlige organer til å opptre som partshjelpere. Dessuten gir tvl. § 15-8 tredjepersoner som ikke er part i saken, adgang til å opptre som "rettens venn" og inngi skriftlig innlegg for å belyse spørsmål som retten har til behandling i en sak – uavhengig av tredjepersonens interesse i et bestemt saksutfall. Tvistemålsloven har ingen tilsvarende regel.

Tvisteloven trer i kraft 1. januar 2008. Vi knytter derfor vurderingene i hovedsak til tvistelovens regler om partshjelp, se punkt 2 og 3. I punkt 4 vil vi vurdere muligheten for ombudet til å opptre som "rettens venn" etter tvl. § 15-8. Avslutningsvis vil vi kort vurdere forholdet til tvistemålslovens regler om hjelpeintervensjon, se punkt 5.

2. GENERELT OM OMBUDETS ADGANG TIL Å OPPTRE SOM PARTSHJELPER ETTER TVISTELOVEN § 15-7

2.1 En oversikt

Hvorvidt ombudet har adgang til å opptre som partshjelper, må vurderes etter tvl. § 15-7 første ledd bokstav b. Etter denne bestemmelsen kan partshjelp blant annet tillates for "offentlige organer med oppgave å fremme særskilte interesser, i sak som ligger innenfor deres formål og naturlige virkeområde etter § 1-4." Bestemmelsen oppstiller to vilkår: For det første må ombudet være et "offentlig organ med oppgave å fremme særskilte interesser", og dernest kreves det at ombudet har tilstrekkelig tilknytning til tvistegenstanden.

2.2 Om ombudet er å anse som et offentlig organ med oppgave å fremme særskilte interesser

Det første spørsmålet er om ombudet faller inn under kriteriet "offentlig organ med oppgave å fremme særskilte interesser", jf. tvl. § 15-7 første ledd bokstav b.

Ombudet er i diskrimineringsombudsloven tillagt særlige oppgaver for å fremme reell likestilling og likebehandling, jf. §§ 1 og 3. Ordlyden i diskrimineringsombudsloven taler derfor klart for at ombudet omfattes av tvl. § 15-7 første ledd bokstav b. Det samme gjør forarbeidene til tvl. § 15-7 første ledd bokstav b. I NOU 2001: 32 bind B side 822 heter det:

"Det vil føre for langt å la et offentlig organ opptre som partshjelper ut fra prejudikatsinteressen i alle saker som har tilknytning til saksområder som vedkommende organ forvalter. Utvalget har begrenset denne adgangen til organer «med oppgave å fremme særskilte interesser». Med dette har utvalget hatt for øye organer som forbrukerrådet, organer for likestilling mv. - altså organer med oppgave å påse at visse særlige interesser ivaretas og ikke urimelig blir skadelidende eller settes til side ved kollisjon med andre interesser. Utvalget innser at

avgrensningen nok i enkelte tilfeller kan bli vanskelig, men det understrekes altså at det er en relativt snever avgrensning det tas sikte på. Utvalget finner ikke at det bør åpnes for en mer alminnelig eller vid adgang for det offentlige til å opptre i saker mellom private rettssubjekter med det formål å ivareta offentlige interesser.”

I Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) uttales det følgende på side 243:

”Departementet er som utgangspunkt enig i at adgangen for offentlige organer til å opptre som partshjelper bør være begrenset til organer med «oppgave å fremme særskilte interesser». Denne avgrensningen - og særlig en snever anvendelse av den - blir imidlertid vanskeligere når tilsynsfunksjonen blir mer rendyrket, slik det for eksempel ble lagt opp til i St. meld. nr 17 (2002-2003) om statlige tilsyn. Når departementet er blitt stående ved å følge opp utvalgets lovforslag, må det ses i sammenheng med at departementet vil foreslå en videregående rett til å gi skriftlige innlegg til belysning av allmenne interesser.”

Spørsmålet om ombudet kan opptre som partshjelper etter § 15-7 første ledd bokstav b bør også ses i sammenheng med spørsmålet om søksmålskompetansen etter tvl. § 1-4 annet ledd for ”offentlige organer med oppgave å fremme særskilte interesser”. Om denne bestemmelsen heter det i Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) side 367:

”Annet ledd fastsetter en tilsvarende søksmålsadgang som etter første ledd for offentlige organer med oppgave å fremme særskilte interesser. Bestemmelsen vil ikke ha selvstendig betydning for tilsynsorganer i forhold til den lovgivning som de har til oppgave å håndheve. Den vil derimot få anvendelse på organer som mer generelt skal ivareta bestemte interesser, for eksempel Forbrukerrådet. Den kan også gi søksmålsadgang for organer med ombudsfunksjoner på bestemte områder.”

Adgangen til å være partshjelper etter tvl. § 15-7 vil i mange tilfelle trolig være noe videre enn adgangen til å anlegge søksmål. Når det er åpnet for søksmålsadgang for ombud etter tvl. § 1-4 annet ledd, jf. § 1-3, taler dette derfor desto mer for at ombudet kan være partshjelper etter tvl. § 15-7 første ledd bokstav b. Selv om partshjelp kan øke kostnadene i saken, kan det belyse saken bedre med henblikk på en prinsippavgjørelse om en organisasjon eller et offentlig organ får opptre som partshjelper. Dette gjelder særlig når organet – som likestillings- og diskrimineringsombudet – kan forutsettes å ha en særskilt innsikt på området som ikke er like tilgjengelig for den private part som partshjelpen skjer til fordel for. Adgangen til partshjelp vil dessuten bidra til å effektivisere ombudets kontrollfunksjon.

Hovedregelen er at den som vil opptre som partshjelper, må ha partsevne etter tvl. § 2-1. Lovavdelingen antar imidlertid at dette spørsmålet stiller seg noe annerledes for offentlige organer som opptrer som partshjelpere med hjemmel i tvl. § 15-7 første ledd bokstav b slik at det for disse ikke skal foretas en særskilt vurdering i forhold til regelen om partsevne i tvl. § 2-1.

På denne bakgrunn finner Lovavdelingen at Likestillings- og diskrimineringsombudet faller inn under kriteriet "offentlige organer med oppgave å fremme særskilte interesser" i tvl. § 15-7 første ledd bokstav b.

2.3 Generelt om ombudet vil kunne ha tilstrekkelig tilknytning til søksmålgjenstanden

Etter tvl. § 15-7 første ledd bokstav b er det som nevnt også et krav at ombudet har tilstrekkelig tilknytning til tvistegjenstanden, jf. kriteriet "i sak som ligger innenfor deres formål og naturlige virkeområde etter § 1-4".

Ombudets tilknytning – interesse – i saken vil normalt være prejudikatsinteressen, og rettspraksis har gjennom de siste 25 år utviklet en lære som åpner for hjelpeintervensjon fra organisasjoner når den interessen som ivaretas, faller innenfor organisasjonens formål og virkefelt. Denne læren er kodifisert i tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b. I Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) uttales det blant annet (side 243):

"Det er også ønskelig å videreføre adgangen til hjelpeintervensjon ut fra prejudikatsinteressen. Det vises her til utvalgets begrunnelse som departementet slutter seg til. I likhet med utvalget finner departementet ikke grunn til å åpne for partshjelp ut fra prejudikatsinteressen i sin alminnelighet. Denne adgangen bør være forbeholdt organisasjoner, herunder foreninger, og offentlige organer i tråd med gjeldende rett."

Det sentrale kriterium for adgangen til partshjelp, er om saken ligger innenfor ombudets formål. I tillegg oppstilles som kriterium at saken ligger innenfor ombudets "naturlige virkeområde". Dette sikter først og fremst til ombudets faktiske arbeidsfelt. Vurderingstemaet blir om utfallet av saken har så stor betydning for de interesser ombudet skal fremme, at det er rimelig og naturlig at ombudet kan opptre som partshjelper. Denne vurderingen må knyttes til diskrimineringsombudsloven §§ 1 og 3.

All den tid denne vurderingen må knyttes til det forhold den konkrete saken gjelder, nøyer vi oss med å påpeke noen generelle utgangspunkter:

Ombudet er tillagt en kompetanse/pådriverrolle etter diskrimineringsombudsloven § 3 første ledd som etter vårt syn er forenlig med å opptre som partshjelper. Også ombudets lovhåndheverrolle (§ 3 tredje ledd og § 4) kan muligens forsvare partshjelp. I Ot.prp. nr. 34 (2004–2005) gjentar departementet flere ganger ombudets muligheter til selv å vurdere hvilke virkemidler som er egnet for de ulike oppgavene og målgruppene, se for eksempel side 50 og 52. Ombudets valgfrihet må også omfatte adgangen til å begjære partshjelp, slik blant annet Forbrukerrådet er gitt anledning til, jf. Rt. 1998 side 774 og Rt. 2006 side 179.

På denne bakgrunn antar Lovavdelingen at Likestillings- og diskrimineringsombudet normalt vil ha tilstrekkelig tilknytning til å opptre som partshjelper når saken ligger

innenfor ombudets formål etter diskrimineringsombudsloven §§ 1 og 3 og ombudets faktiske arbeidsfelt.

3. EN NÆRMERE VURDERING AV TILKNYTNINGSKRAVET I ULIKE TYPETILFELLER

3.1 Noen utgangspunkter

I brevet 31. oktober 2005 er det påpekt at rettssaker på ombudets område kan oppstå både uten forutgående behandling hos ombudet/nemnda og etter forutgående behandling hos ombudet/nemnda. Disse sakene kan tenkes å ha fått ulike utfall. De spørsmål som er reist, er særlig knyttet til tilfellene der det blir reist sak etter at saken har vært behandlet hos ombudet/nemnda, og hvorvidt det vil være adgang for ombudet å yte partshjelp i disse tilfellene.

Den som mener seg diskriminert, har to muligheter til å bringe saken inn for domstolene: Den diskriminerte kan reise søksmål om selve det (påståtte) diskriminerende forholdet, og søksmålet rettes da mot den diskriminerende part. Eventuelt kan den diskriminerte bringe saken inn for Likestillings- og diskrimineringsnemnda. Er den diskriminerte uenig i nemndas vedtak, kan vedtaket bringes inn for domstolene. Søksmålet rettes da mot staten ved nemnda, jf. diskrimineringsombudsloven § 12 tredje ledd.

3.2 Søksmål om det påstått diskriminerende forholdet

I denne situasjonen har Likestillings- og diskrimineringsnemnda ikke være involvert i den forutgående forvaltningsbehandlingen.

For det første er det reist spørsmål om ombudet kan yte partshjelp når nemnda har vedtakskompetanse, men ikke har fått mulighet til å avgjøre saken. Det tenkes her for eksempel på tilfeller hvor ombudet har avgitt uttalelse, jf. diskrimineringsombudsloven § 3 tredje ledd, om at A har blitt diskriminert av sin arbeidsgiver. A ønsker erstatning for diskrimineringen og anlegger sak direkte for domstolene, uten å gå via behandling i nemnda.

Slik vi vurderer det, vil Likestillings- og diskrimineringsombudet her kunne oppfylle vilkårene i tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b for å opptre som partshjelper. Nemnda har i slike tilfeller ikke vært inne i den forutgående forvaltningsbehandlingen. De mothensyn som fremheves i punkt 3.3 nedenfor gjør seg derfor ikke gjeldende her. Den samme løsningen må antas å kunne legges til grunn dersom saken heller ikke har vært behandlet av ombudet, såfremt ombudet oppfyller vilkårene for partshjelp i tvl. § 15-7.

Det er også stilt spørsmål om ombudets adgang til å yte partshjelp må begrenses etter hvem som er (mot)parter i saken. Det er for eksempel vist til at staten – herunder Barne- og likestillingsdepartementet – kan tenkes å bli saksøkt med hjemmel i de lovene som skal håndheves av ombudet.

Et særskilt spørsmål er om ombudet kan opptre som partshjelper for den private i sak mot staten. Verken ordlyden i tvl. § 15-7 eller forarbeidene gir noen klare føringer her. Ombudet må organisatorisk betraktes som et statsorgan. Lovavdelingen mener likevel at det i utgangspunktet ikke bør tillegges avgjørende betydning om den diskriminerende part er en privat virksomhet eller et offentlig organ. De hensyn som begrunner partshjelp til fordel for en angivelig diskriminert person gjør seg gjeldende i like stor grad i begge tilfeller. På denne bakgrunn antar Lovavdelingen for sin del at dersom for eksempel et departement er den angivelig diskriminerende part, må ombudet kunne opptre som partshjelper for den som anlegger søksmål mot staten ved fagdepartementet.

3.3 Søksmål om gyldigheten av Likestillings- og diskrimineringsnemndas vedtak

Det er videre reist spørsmål om ombudets adgang til å opptre som partshjelper når den som mener seg diskriminert, har anlagt søksmål mot staten ved nemnda, og søksmålet gjelder nemndas vedtak. Det kan neppe være noen grunn til å la ombudet opptre som partshjelper til fordel for nemnda. Spørsmålet er om ombudet når det er uenig i nemndas vedtak, kan være partshjelper for den angivelig diskriminerte.

Når nemnda treffer et vedtak som senere bringes inn for domstolen, kan saken ha følgende forhistorie: (1) ombudet har tidligere avgitt uttalelse etter diskrimineringsombudsloven § 3 tredje ledd, eller (2) ombudet har truffet et hastevedtak etter § 4. Etter vår vurdering må spørsmålet om partshjelp vurderes likt for begge tilfellene.

Ombudet og nemnda er to uavhengige forvaltningsorganer og skal som utgangspunkt opptre uavhengig av hverandre. I utgangspunktet kan derfor ombudet også i den situasjon som her er aktuell, være partshjelper. Ordlyden i tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b er ikke til hinder for en slik løsning, men bestemmelsen må som nevnt i punkt 2.3 anvendes i lys av diskrimineringsombudsloven.

Kravet til tilstrekkelig tilknytning i § 15-7 første ledd bokstav b må avgjøres på bakgrunn av en totalvurdering. Problemstillingen er om saken har en slik betydning for de interesser som ombudet skal fremme, at det er rimelig og naturlig at det opptrer som partshjelper. Av sentral betydning her er diskrimineringsombudsloven og forholdet mellom ombudet og nemnda og hvor langt ombudets rolle strekker seg (blant annet pådriverrollen).

Etter vårt syn har Likestillings- og diskrimineringsnemnda den primære rollen som lovhåndhever – og er også den som har siste ordet når en konkret sak avgjøres. Dette har gitt seg flere utslag i diskrimineringsombudsloven: Ombudets kompetanse til å treffe hastevedtak kan overprøves av nemnda, jf. § 4 tredje ledd, og ombudets kompetanse er her avledet av nemndas kompetanse, jf. Ot.prp. nr. 34 (2004–2005) side 77. Dersom ombudet har uttalt seg i en sak etter § 3 tredje ledd, kan denne saken bringes inn for nemnda etter § 6 første ledd. Etter § 12 er det bare nemndas vedtak som kan bringes inn for domstolene – ombudets vedtak må påklages, jf. § 12 første ledd annet punktum. Etter § 14 er det bare nemnda som kan påtale overtredelse av vedtak.

Det system loven her bygger på, harmonerer etter vårt syn dårlig med å tillate ombudet å opptre som partshjelp for den påstått diskriminerte når denne er misfornøyd med nemndas vedtak. Å åpne for partshjelp i denne situasjonen bærer preg av å tillate ”omkamp” mellom ombudet og nemnda når disse er uenige. Vi legger til grunn at lovgiveren har ment at ombudet og nemnda sammen skal fremme og sikre sine felles særinteresser. Funksjonsdelingen mellom ombudet og nemnda innebærer at nemnda foretar de rettslige vurderingene i konkrete saker. Vi peker også på at etter alminnelige forvaltningsrettslige og prosessuelle regler tillates ikke underinstansen å opptre som partshjelper for en privat part som angriper overinstansens vedtak i en klagesak.

Søksmål om nemndas vedtak skiller seg vesentlig fra de tilfellene der Forbrukerrådet har vært hjelpeintervenient i saker som har vært behandlet i Forbrukertvistutvalget. I fjernkontrolldommen (Rt. 1998 side 774) og støvlettdommen (Rt. 2006 side 179) fikk Forbrukerrådet opptre som hjelpeintervenient selv om saken hadde vært behandlet i Forbrukertvistutvalget. Men i disse tilfellene var motparten en privat part, og ikke Forbrukertvistutvalget. Forbrukertvistutvalget vil i denne sammenheng aldri være part i søksmålet slik diskrimineringsnemnda er når søksmålet gjelder vedtak som nemnda har truffet. Dette er etter vår vurdering en vesentlig forskjell.

De hensyn som ble anført under punkt 2.3 til støtte for å tillate partshjelp, gjør seg ikke her gjeldende på samme måte. Etter vår vurdering kan ikke ombudets kontrollfunksjon – å sikre gjennomføring av de materielle reglene – anføres til fordel for å tillate partshjelp. Kontrollfunksjonen har staten ivaretatt ved å etablere Likestillings- og diskrimineringsnemnda.

Heller ikke hensynet til sakens opplysning tilsier at partshjelp bør tillates. Slik opplysning ivaretas av nemnda, som innehar den prosessuelle handleevnen i saken, jf. Ot.prp. nr. 34 (2004–2005) side 78:

”Departementet finner det imidlertid rimelig at nemnda utøver partsrepresentasjonen, med tanke på den særlige ekspertise innen likestillings- og diskrimineringsforhold som er påkrevd for å håndtere de aktuelle sakene, og at slik spesialkompetanse besittes av nemnda.”

På denne bakgrunn er det vår konklusjon at ombudet ikke kan være partshjelper for den påstått diskriminerte i søksmål mot staten ved nemnda.

3.4 Tilfeller hvor Likestillings- og diskrimineringsnemnda ikke har "vedtakskompetanse" (partshjelp for Arbeidsretten)

Det er også reist spørsmål om ombudet kan yte partshjelp i saker der nemnda ikke har "vedtakskompetanse". Konkret er det vist til saker som direkte eller indirekte reiser spørsmål om en tariffavtales eksistens, gyldighet eller forståelse, jf. diskrimineringsombudsloven § 10.

Diskrimineringsombudsloven § 10 regulerer nemndas forhold til Arbeidsretten. I § 10 fjerde ledd presiseres at nemnda ikke kan treffe avgjørelser som etter arbeidstvistloven og tjenestetvistloven hører under Arbeidsretten, jf. arbeidstvistloven § 7 nr. 2 og tjenestetvistloven § 24. I de tilfeller hvor spørsmål om tariffavtalers gyldighet indirekte kommer opp ved en individuell klagesak for nemnda, vil nemnda prejudisielt måtte ta stilling til tariffavtalen i sin behandling av den individuelle saken. For slike tilfeller bestemmer diskrimineringsombudsloven § 10 første ledd, jf. tredje ledd, at hver av partene i tariffavtalen kan få dette spørsmålet avgjort av Arbeidsretten. Saken for nemnda stilles i så fall i bero. Spørsmålet er om ombudet i et slikt tilfelle skal kunne yte partshjelp for Arbeidsretten for en av partene.

Det er også her avgjørende om vilkårene i tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b er oppfylt, se for eksempel ARD 1988 side 240. Vurderingstemaet blir dermed om saken for Arbeidsretten ligger innenfor ombudets formål og naturlige virkeområde. Også her vil det etter vår oppfatning ved vurderingen av tilknytningskravet være sentralt å ta i betraktning diskrimineringsombudsloven og forholdet mellom ombudet og nemnda, jf. punkt 2.3. Situasjonen vil være annerledes enn i de tilfeller hvor det er nemndas vedtak som bringes inn for domstolene, jf. punkt 3.3. I saker etter diskrimineringsombudsloven § 10 første ledd, jf. tredje ledd, vil nemnda ikke endelig ha avgjort saken, men stilt den i bero i påvente av Arbeidsrettens avgjørelse. Denne ulikheten kan tilsi at ombudet kan yte partshjelp, såfremt saken som sådan for Arbeidsretten faller innenfor formål og virkefelt for ombudet. De hensyn som tilsier at ombudet ikke kan yte partshjelp når det er nemndas vedtak som skal prøves, slår ikke tilsvarende til her.

Etter diskrimineringsombudslovens § 10 annet ledd kan nemnda gi en "begrunnet uttalelse om hvorvidt en tariffavtale eller bestemmelse i tariffavtale som er brakt inn for nemnda, er i strid med bestemmelsene nevnt i § 1 annet ledd". Denne uttalelsen har ingen rettsvirkning, men det legges opp til at partene i tariffavtalen frivillig vil rette seg etter uttalelsen. Alternativt vil de kunne velge å bringe saken inn for Arbeidsretten for bindende avgjørelse, jf. Ot.prp. nr. 34 (2004–2005) side 66. Saken for nemnda stilles i så fall i bero, jf. diskrimineringsombudsloven § 10 tredje ledd. Det er spørsmål om ombudet i en slik situasjon vil kunne yte partshjelp for en av partene i tariffavtalen i saken for Arbeidsretten. Prinsipielt sett er det ikke utelukket med partshjelp fra ombudet her. Situasjonen skiller seg fra de tilfeller hvor det er nemndas avgjørelse som

gjøres til tvistegjenstand, jf. punkt 3.3, men de samme synspunktene taler mot at ombudet yter partshjelp i strid med nemndas ikke bindende uttalelse.

4. OM ADGANGEN FOR OMBUDET TIL Å OPPTRE SOM "RETTENS VENN" ETTER TVL. § 15-8

Adgangen til å gi skriftlige innlegg til å belyse allmenne interesser i en sak etter tvl. § 15-8 er ny i forhold til gjeldende rett. Tvl. § 15-8 første ledd krever at innlegget må belyse "allmenne interesser", og etter første ledd bokstav b kan innlegget gis av et "offentlig organ innenfor sitt ansvarsområde". Det siste vilkåret skiller seg fra tvl. § 15-8 første ledd bokstav a og § 15-7 første ledd bokstav b.

Om bakgrunnen for bestemmelsen uttales det i Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) side 244:

"Etter departementets mening kan regler av denne type ha betydning særlig for å bidra til belysning av allmenne interesser som retten skal ta i betraktning ved anvendelsen av visse regler i en tvist mellom private parter. For eksempel kan dette være aktuelt for et forvaltningsorgan innenfor dets ansvarsområde. Ikke minst kan en slik ordning være verdifull i enkelte saker hvor partene mangler fri rådighet. En adgang til å gi skriftlig innlegg vil iblant også kunne tjene som alternativ til partshjelp og da bidra til å forenkle den muntlige forhandling.

En slik adgang bør trolig begrenses til organisasjoner - herunder foreninger - innenfor rammen av deres formål i lys av vedtekter og virkeområde samt offentlige organer innenfor deres respektive ansvarsområder."

I proposisjonen på side 421 presiseres det at:

"Denne retten tilkommer organisasjoner - enten de er organisert som foreninger eller stiftelser - innenfor rammen av organisasjonens formål slik dette følger av vedtekter og arbeidsfelt, og offentlige organer innenfor deres respektive ansvarsområder. For offentlige organer er dette en videre adgang enn den som gjelder for å opptre som partshjelper etter § 15-7 første ledd bokstav b."

Det følger av ordlyden og forarbeidene at adgangen til å opptre som "rettens venn" etter tvl. § 15-8 er videre enn adgangen til å yte partshjelp etter tvl. § 15-7. I søksmål om det angivelig diskriminerende forholdet, jf. punkt 3.2, kan ombudet gi innlegg etter tvl. § 15-8 såfremt vilkåret om "allmenne interesser" er oppfylt, noe det formodentlig vil være. Spørsmålet er mer åpent hva gjelder søksmål om nemndas vedtak, jf. punkt 3.3. Ordlyden og til dels forarbeidene synes å legge til grunn en forholdsvis vid adgang for offentlige organer til å gi skriftlige innlegg. De mothensyn som er anført i punkt 3.3 gjør seg ikke i like stor grad gjeldende her. Ombudet trer etter tvl. § 15-8 ikke formelt inn på den ene siden i tvisten, men er en tredjeperson som bidrar til å opplyse saken. I tillegg er det mulig at ombudet gjennom sin kompetanse og pådriverrolle har ervervet særskilt kunnskap som kan være med på å opplyse saken. På denne bakgrunn antar

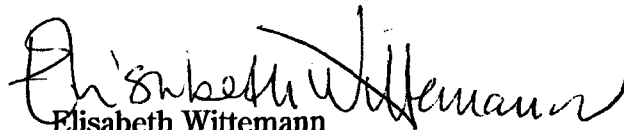
Lovavdelingen for sin del at ombudet vil kunne gi innlegg etter tvl. § 15-8 i et søksmål om nemndas vedtakl. Antagelig bør også ombudet kunne benytte tvl. § 15-8 i de tilfeller som er skissert overfor Arbeidsretten i punkt 3.4.

5. OM ADGANGEN FOR OMBUDET TIL HJELPEINTERVENSJON ETTER TVISTEMÅLSLOVEN

Tvisteloven § 15-7 viderefører som nevnt ordningen med vanlig hjelpeintervensjon etter gjeldende rett. Det kan synes som tvisteloven i større grad enn gjeldende rett åpner for å tillate partshjelp fra offentlige organer. I lys av den rettsutvikling som har vært på rettsområdet, samt vedtakelsen av tvisteloven, er det trolig samme adgang for et ombud til å opptre som hjelpeintervenient etter gjeldende rett som partshjelper etter tvisteloven, jf. generelt Rt. 2006 s. 1042 avsnitt 22 om den betydning vedtakelsen av tvisteloven har for anvendelsen av tvistemålsloven.

Med hilsen

Inge Lorange Backer
ekspedisjonssjef

Elisabeth Wittemann
lovrådgiver

Kopi: Arbeids- og inkluderingsdepartementet